

به ناوی خودای به خشندمو میهره بان

به ناوی گه له وه

په رله مانی کوردستان - عیراق

پشت به حوکمی برگی (۱) له مادهی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ ی
هموار کراو، له سهر داوای نه نجومه نی وه زیرانی ههریمی کوردستان، په رله مانی کوردستان - عیراق له
دانیشتی ناسایی ژماره (۱۵) ی رۆژی ۲۰۲۰/۱/۱۶ ئەم یاسایی په سه نه کرد:

یاسای ژماره (۲) ی سالی ۲۰۲۰

یاسای چاکسازی له مووچه و دهرماله و به خشین و نیمتیازاته کان و خانه نشینی

له ههریمی کوردستان - عیراق

به شی یه که م

ناما نجه کان

مادهی (۱):

یه که م: به رجه سته کردنی بنه ماکانی دادپه روه ری و شایسته بوون له خهر جکردنی مووچه و دهرماله و
به خشین و نیمتیازاته کان دیکه له ههریمی کوردستان، و نه هیشتی سوو دمه ندبوونی نا شایسته و
رینگرتن له به هه دهردانی بوودجهی گشتی.

دووهم: به دامه زراوه پکردن و یه کخستنی به رپوه به رایه تی گشتی و به رپوه به رایه تی و فه رمانگه و یه که
جیا جیاکانی خانه نشینی له بواره کان (شارستانی و سه ربازی و هیزه کان ناسایشی ناوخو) له یه که
به رپوه به رایه تی گشتی خانه نشینی سه ر به (وه زاره تی دارایی و ئابووری) حکومه تی ههریمی
کوردستان - عیراق.

سییه م: کارا کردن و پشتیوانی کردنی دارایی سندوقی خانه نشینی، و رینگرتن له ههر خهر جیه که له سه ر
سندوقه که جگه له وه مه به ستانه ی له یاسای خانه نشینی کارپیکراو ژماره (۲۷) ی سالی ۲۰۰۶ له
ههریمدا، ناما ژه یان پیکراوه.

چوارهم: ریکخستنه وه ی خانه نشینی خاوه ن وه زیفه بالاکان و پله تاییه ته کان له سه ر بنه مای ته مه ن و
سالانی خزمه ت و پروانامه.

بهشی دووهم

ریکخستننهوهی ماف و ئیمتیازاتهکانی میراتگرانی که سوکاری شههیدان و

ئه نفالکراوان و زیندانیکراو و گیراوانی سیاسی

ماددهی (۲):

یه کهم: یه کخستننی ماف و ئیمتیازاتی که سوکاری شههیدان و ئه نفالکراوان و زیندانی و گیراوی سیاسی له ههریمی کوردستان له بهر روشنایی یاسا بهرکاره کان.

دووهم: پاککردنهوه و ههلهوه شاندهوهی ماف و ئیمتیازاتی میراتگری ئه و که سانهی که به دهه له حوکمهکانی یاسای ژماره (۹) ی سالی ۲۰۰۷ ی هه موارکراو (یاسای ماف و ئیمتیازاتی که سوکاری شههیدان و ئه نفالکراوان) سوودمه ند بوون.

سییه م: پاککردنهوه و ههلهوه شاندهوهی ئیمتیازاتی زیندانی و گیراوی سیاسی که به ناوی زیندانی و گیراوی سیاسی، به پیچه وانهی حوکمهکانی یاسای ژماره (۱۱) ی سالی ۲۰۱۱ (یاسای ئیمتیازاتی زیندانی کراو و گیراوی سیاسی کوردستانی) هه موارکراو سوودمه ند بوون.

چوارهم: له کاتی مردنی زیندانیکراو و گیراوی سیاسی، به یاسای خانه نشینی بهرکار له ههریمی کوردستان مامه له له گه ل میراتگریان ده کریت.

پینجه م: پیوسته له سه ر وه زاره ته کانی (دارایی و ئابووری) و (خویندنی بالا و توژیژینه وهی زانستی) و (پهروه رده) و (تهندروستی) به هه ماهه نگی وه زاره تی (کاروباری شههیدان و ئه نفالکراوان) رینمایی ده ربکه ن به مه به ستی ریکخستننه وهی له ئه ستوگرانی حکومت بو خه رجییی چاره سه ری تهندروستی و خویندنی (کور و کچ و هاوسه ری شههید که هاوسه رگیری نه کردۆته وه) له قوتابخانه و په یمانگا و زانکوۆ حکومی و ئه هلییه کان له ناو هه ریمدا، و ده ستیشانکردنی مه رجه کانی شایسته بوون له بهر روشنایی برگیه ی (دووهم) له مادده ی (۷) له یاسای ژماره (۹) ی سالی ۲۰۰۷ (یاسای ماف و ئیمتیازاتی که سوکاری شههید و ئه نفالکراوه کان له ههریمی کوردستان).

بهشی سییه

نه هیشتنی سوودمه ندبوون له جاریک زیاتر له بودجهی گشتی

ماددهی (۳):

یه کهم:

۱. هه لره شاندهوهی سهرجهم نهو بهخشین و ئیمتیازاته داراییانهی که خهرج ده کرین بو نهو کهسانهی که بهناوی سوودمه ندی تهرخانکراوه کانی چاودیری کومه لایهتی و خاوهن پیداوستی تاییهت و کهمه ندامان، بهدەر له یاسا و رینماییه کارپیکراوه کان خویان تۆمار کردووه، وراستکردنهوهی نهو سوودمه ندیه به پینی پیوه ره کانی سوودوهر گرتن لهو بهخشین و ئیمتیازاتانه، و له ناویشیاندا رپژهی په ککهوته یی به پینی راپورتی لیژنه ی پزیشکی راستینراو.

۲. کهمه ندام و خاوهن پیداوستی تاییهت له کهسانی فرمانبهر، له جیاتی نهو بهخشینهی له تهرخانکراوه کانی چاودیری کومه لایهتی، دهرماله ی (له بری په ککهوته یی) یان پیده دریت، به رپژه یه که له مووچه ی بنه رته بیان، که نهو رپژه یه له لایه ن نه لجومه نی وه زیرانه وه ده ستیشان ده کریت به ره چاودکردنی رپژه ی په ککهوته ن له لایه ن لیژنه یه کی پزیشکی پسپوره وه.

دووهم: کار به سهرجهم نهو یاسا و بریار و په پیره و و رینماییه ناکریت که رپگه ده دن به سوودمه ندبوون له وه گرتنی زیاتر له یه که مووچه و بهخشین و ههر ئیمتیازیکی دارایی تر له بودجه ی گشتی له ناو ههریم و ده سه لاتی فیدرالی، بو سهرجهم سوودمه ندان له بواره کانی شارستانی، سهربازی، هپزه کانی ناسایشی ناوخو، سوودمه ندانی تهرخانکراوه کانی چاودیری کومه لایهتی و خانه نشینی به هه موو جو ره کانی جگه له ئیمتیازاته داراییه کانی میراتگرانی که سوکاری شه هیدان و نه نفالکراوان و زیندانی و گیرای سیاسی و سوودمه ندان به پینی یاسای ژماره (۹) ی سالی ۲۰۱۵ (یاسای ماف و ئیمتیازاتی تاقانه کانی جینۆساید له ههریمی کوردستان - عیراق).

سییه: سهرپشککردنی نهو کهسانه ی که برگه ی (دووهم) ی نه م مادده یه ده یانگریته وه، که به پینی یاسا و رینماییه کان سهره رای مووچه سوودمه ندن له وه گرتنی مینحه و ئیمتیازاتی دارایی تر له بودجه ی گشتی له ناو ههریم و ده سه لاتی ئیتیحادی، که ده بیته نه نا له یه کی که لهو مووچه و مینحه و ئیمتیازاتانه سوودمه ندین.

چوارهم: له کاتی گه رانه وه ی فرمانبهری خانه نشینکراو بو وه زیفه ی گشتی به هه میشه یی یان به گریبه ست، سهرپشک ده کریت له وه گرتنی مووچه ی خانه نشینی که ی یان مووچه ی نهو وه زیفه یه ی که پینی دامه زراوه ته وه، و له هپج حاله تی کدا نابیته سوودمه ند بیته له دوو مووچه.

بهشی چوارهم

بواری پیشمه‌رگه و هیزه‌کانی ئاسایش و پۆلیسی ناوخۆ

ماددهی (٤):

یه‌که‌م: یه‌کخستن و ریکخستنی یه‌که‌کانی ژمی‌ریاری له‌گشت یه‌که‌کانی هی‌زی پیشمه‌رگه‌ی کوردستان، ریکخراو و ریکنه‌خراو له‌چوارچیوه‌ی هه‌یکه‌لیه‌تی و هه‌زاره‌تی (کاروباری پیشمه‌رگه) له‌یه‌که‌ی یه‌که‌ی ژمی‌ریاری که‌به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی گشتی بودجه و به‌نامه‌کان (ژمی‌ریاری سه‌ربازی) سه‌ر به‌هه‌زاره‌تی (کاروباری پیشمه‌رگه) ی هه‌ریمی کوردستانه.

دووهم: یه‌که‌کانی ژمی‌ریاری پێویسته له‌ژێر وردیینی دیوانی چاودێری دارایی هه‌ریمی کوردستان، و (فه‌رمانگه‌ی چاودێری دارایی) هاتوو له‌مادده‌ی (٣) له‌یاسای ژماره (١٩) ی سالی ٢٠٠٧ یاسای (وه‌زاره‌تی کاروباری پیشمه‌رگه له‌هه‌ریمی کوردستان) هاوشیوه‌ی هی‌زه ریکخراوه‌کانی سه‌ر به‌وه‌زاره‌تی ناوبراو بی‌ت.

سی‌هه‌م: پێویسته وه‌زیری کاروباری پیشمه‌رگه ده‌سه‌لاتی ته‌واو به‌پێی یاسا به‌رکاره‌کان بدات به‌فه‌رمانگه‌ی (چاودێری دارایی) سه‌ر به‌وه‌زاره‌تی (کاروباری پیشمه‌رگه) بۆ ووردی‌یکردنی لیستی پیشمه‌رگه و دروستکردنی دۆسیه‌ی که‌سی به‌پیداویستیه‌ی یاسایه‌که‌نه‌وه، و پێداچوونه‌وه به‌خزمه‌تی پیشمه‌رگایه‌تی له‌گشت یه‌که‌کانی هی‌زی پیشمه‌رگه‌ی کوردستان، ریکخراو و ریکنه‌خراو له‌چوارچیوه‌ی هه‌یکه‌لیه‌تی و هه‌زاره‌تی (کاروباری پیشمه‌رگه) به‌هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی میلاکی سه‌ر به‌به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی گشتی بودجه له‌وه‌زاره‌تی (دارایی و ئابووری).

چوارهم: پێویسته ده‌ستیشانکردنی ژماره‌ی پاسه‌وانان بۆ باره‌گا و دامه‌زراره‌ی حزبییه‌کان و هه‌روه‌ها پاسه‌وانی پارێزگاری له‌خاوه‌ن وه‌زیفه‌ی بالا‌کان و به‌رپرسیانی سه‌ربازی و ئاسایشی ناوخۆ، به‌هه‌ماهه‌نگی و به‌پێی په‌یره‌ویک ریکخه‌ریت که‌له‌لایه‌ن ئه‌نجومه‌نی وه‌زیرانه‌وه ده‌رده‌چیت، و ئه‌وانه‌ی زیاد ده‌بن له‌ژماره‌ی دیاریکراو له‌وه‌په‌یره‌وه له‌چوارچیوه‌ی میلاکی سه‌ربازی و هی‌زه‌کانی ئاسایشی ناوخۆ به‌پێی شایسته‌بوونی خۆیان راژه‌یان ریکده‌خریته‌وه.

پنجه‌م: گواستنه‌وه‌ی گشت پاسه‌وانه‌کان بۆ سه‌ر میلاکی هی‌زه‌کانی یه‌که‌ی پاسه‌وانی له‌وه‌زاره‌تی (ناوخۆ) و به‌هیچ جوړیک نابیت پاسه‌وان له‌سه‌ر میلاکی هی‌چ یه‌که‌یه‌کی تری سه‌ربازی یان هی‌زه‌کانی ئاسایشی ناوخۆ بی‌ت جگه‌له‌یه‌که‌ی پاسه‌وانی سه‌ر به‌وه‌زاره‌تی ناوخۆ، و خه‌رجکردنی مووچه‌ی پاسه‌وانی ته‌نها له‌لایه‌ن به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی ژمی‌ریاری و هه‌زاره‌تی ناوخۆ ده‌بی‌ت دوا‌ی هاوتاکردن و یه‌کخستیان.

شه‌هه‌م: پێداچوونه‌وه و ریکخستنه‌وه‌ی لیستی سوودمه‌ندانی خانه‌نشینی که‌مه‌ندامانی پیشمه‌رگه له‌به‌ر رۆشنایی یاسای ژماره (٣٤) ی سالی ٢٠٠٧ یاسای خانه‌نشینی که‌مه‌ندامانی پیشمه‌رگه (زیره‌قانی) هه‌ریمی کوردستان - عیراق، و هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی خانه‌نشینی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌به‌پێچه‌وانه‌ی یاسای ناوبراو خانه‌نشین کراون.

به شی پینجه م

دورماله کان

ماددهی (۵):

پئویسته له سه ر ئه نجومه نی وه زیران گشت دورماله کان له بهر رۆشنایی یاسا بهر کاره کان، به شیوه به کی دادپهروهرانه رێک بجاته وه.

به شی شه شه م

رێکخستنه وهی هه ژمارکردنی خزمهت

ماددهی (۶):

یه که م: پیداوچوونه وه و رێکخستنه وهی پله و ناونیشان و مووچهی وهزیفی سه رجه م مووچه خۆرانی هه ریم له بواره کانی خزمهتی (شارستانی، پێشمه رگایه تی، هێزه کانی ئاسایشی ناوخۆ) به پێی یاسا و پهیره و رێنماییه کاریکراوه کان، و رێکخستنه ویان له چوارچیوهی وهزیفی گشتیدا له سه ر بنه مای پروانامه و سالانی خزمهتی فیعلی و خزمهتی هه ژمارکراوی یاسایی، به بی ئه ژمارکردنی ئه و خزمه تهی که به شیوه به کی نایاسایی بو مووچه خۆر ئه ژمارکراون.

دووه م: یه کخستنی ناونیشان و پلهی وهزیفی له گه ل مووچهی وهزیفی به پێی حوکمه کانی یاسای میلاکی ژماره (۲۵) ی سالی ۱۹۶۰ ی هه موارکراوی کاریکراو له هه ریمدا یان هه ر یاسایه کی تر که جیگه ی ئه م یاسایه ده گریته وه، و هه لوه شانده وهی ئه و ناونیشان و پله وهزیفیانه ی که هاودژن له گه ل یاسای ناوبراو.

سپیه م: هه لوه شانده وهی گشت پله و مه رته به ی زنده کی که به ده ر له یاسا کاریکراوه کان دراوه به مووچه خۆران، چ له رۆژی یه که م دامه زراندن یان له دوای دامه زراندن یان.

چواره م: هه لوه شانده وهی سالانی خزمهتی هه ژمارکراو بو خزمهتی وهزیفی (شارستانی یان پێشمه رگایه تی یان هێزه کانی ئاسایشی ناوخۆ) بو ئه و ماوانه ی که له گه ل ماوه ی خویندن ی مووچه خۆر یه کده گریته وه، جگه له حاله ته کانی مۆله تی خویندن، یان خویندن ی ئیواران، یان ته مه نی له و کاته دا له خوار (۱۶) شازده سالی بیته، جگه له زیندانی و راگیراوانی سیاسی.

پینجه م:

۱. هه ر پینگه یه کی یاسایی بواری راژه ی گشتی پشتبه ست به بریاری کاریگری هاتوونه ته دی و له سه ر بودجه ی گشتی مووچه یان وه رگرتووه، ئه و ئه و پینگانه پارێزراو ده بن به مه رجیک لیبری نی خانه نشینیان بده ن پشت به ست به بریاری کاریگری دامه زراندن یان، و پئویسته پله و ناونیشانی وهزیفی و مووچه و شایسته ی داراییان له چوارچیوهی یاسا و پهیره و رێنماییه بهر کاره کان رێکبخریته وه و خویان بگونیچین له گه ل ئه حکامه کانی ئه م یاسایه.

۲. حوکمی خالی (۱) ی برگه ی (پینجه م) ی ئه م مادده یه، ته نیا ئه و که سانه ده گریته وه که تا په سه ندکردنی ئه م یاسایه مووچه یان وه رگرتووه.

بهشی جهوتهم بواری خانه شینی

ماددهی (۷):

یه کهم: یه کخستنی خانه نشینی نهوانه ی له خواره وه ئاماژهیان پیدراوه له رووی مهرج و پیداو یستیه کانی خانه نشینیون بههمان مهرج و پیوره کانی خانه نشینی فرمانبهرا ن له پله گشتیه کانی وهزیفه لهسهر میلاکی شارستانی و سهربازی و هیژه کانی ئاسایشی ناوخو:

(سهرۆکی ههریم و سهرۆکی پهرلهمان و سهرۆکی نهجومهنی وهزیران و جیگره کانیان و نهندامانی پهرلهمان و وهزیره کان و نهوانه ی به پله ی نهوانن و بریکاره کانی وهزارهت و نهوانه ی به پله ی نهوانن و نهوانه ی مووچه ی بریکاری وهزارهت وهرده گرن و خاوه ن پله تایبه ته کان و بهرپوه بهره گشتیه کان و نهوانه ی به پله ی بهرپوه بهری گشتی و نهوانه ی مووچه ی بهرپوه بهری گشتی وهرده گرن و سهرۆک و نهندامانی نهجومهنی پاریزگا کانی ههریم و گشت نهو کهسانه ی که به پیی خشته ی کارپیکراوی مووچه له ههریمی کوردستان مووچه و دهرماله ی ههردوو پله بالای (أ) و (ب) وهرده گرن لهسهر میلاکی شارستانی و سهربازی و هیژه کانی ئاسایشی ناوخو).

دووهم: مووچه ی خانه نشینی ههژمار ده کریت بو ئاماژه پیدراوان له برگی (یه کهم) ی نه م ماددهیه بهم شیوهیه ی خواره وه:

۱. ریژه ی (۱۵٪) پانزده له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت.

۲. ریژه ی (۱,۵٪) یهک و نیو له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت، دهخریته سهر مووچه ی خانه نشینی بو ههر سالیکی خزمهت.

۳. دهرماله ی نه م پروانامه ی خواره وه یان هاوشیوه یان به م ریژهیه ده بیته:

أ. دهرماله ی پروانامه ی ئاماده یی بهرپژه ی (۱٪) یهک له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت، دهخریته سهر مووچه ی خانه نشینی.

ب. دهرماله ی پروانامه ی دبلۆم بهرپژه ی (۲٪) دوو له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت، دهخریته سهر مووچه ی خانه نشینی.

ج. دهرماله ی پروانامه ی به کالۆریۆس بهرپژه ی (۴٪) چوار له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت، دهخریته سهر مووچه ی خانه نشینی.

د. دهرماله ی پروانامه ی دبلۆمی بالا و ماستهر بهرپژه ی (۶٪) شهش له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت، دهخریته سهر مووچه ی خانه نشینی.

ه. دهرماله ی پروانامه ی دکتۆرا بهرپژه ی (۸٪) ههشت له سهدا له کوی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نهوه ی له کاتی خزمه تدا وهریده گریت، دهخریته سهر مووچه ی خانه نشینی.

۴. شایسته‌ی مووچه‌ی خانه‌نشین نایب له ریژه‌ی (۵۰٪) په‌نجا له‌سه‌دا تیپه‌رپیت له کۆی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نه‌وه‌ی له‌کاتی خزمه‌ت وهریده‌گریت.

سییه‌م:

۱. فه‌رمانبه‌ر به‌و پیناسه‌یه‌ی له‌ یاسای خانه‌نشینی یه‌ کگرتووی به‌ر کار له‌ هه‌ریمدا هاتووه (به‌وانه‌شه‌وه که له‌ بر‌گه‌ی (یه‌که‌م)‌ی ئەم مادده‌یه‌ی ناماژه‌یان پیدراوه) شایسته‌ی مووچه‌یه‌کی خانه‌نشینی ده‌بن ئە‌گه‌ر خزمه‌تی خانه‌نشینیان له (۱۵) پازده‌ سال‌ که‌مه‌تر نه‌بیت، و (۴۵) چل و پینج سال‌ له‌ ته‌مه‌نیان ته‌واو ک‌ردبیت، جگه‌ له‌ حاله‌ته‌کانی مردن یان شه‌هیدبوون یان خانه‌نشینیوون به‌ هۆ‌کاری ته‌ندروس‌تی، و ئە‌و حاله‌تانه‌ی دیکه‌ی به‌ده‌ر کردن که له‌ یاسای خانه‌نشینی به‌ر کاردا هاتووه.

۲. ئە‌وانه‌ی راسپێ‌ردراون به‌ خزمه‌تی گشتی، که له‌ بر‌گه‌ی (یه‌که‌م)‌ی ئەم مادده‌یه‌ی ناماژه‌یان پیدراوه، و مه‌رجه‌کانی هاتوو له‌ بر‌گه‌ی (سییه‌م / ۱)‌ی ئەم مادده‌یه‌ی نایانگریته‌وه، ئە‌وا شایسته‌ی مووچه‌یه‌کی خانه‌نشینی ده‌بن به‌ره‌چاو کردنی هه‌مان پێ‌وه‌ره‌کانی هاتوو له‌ بر‌گه‌ی (دووهم)‌ی ئەم مادده‌یه‌، به‌مه‌رجیک نایب له‌ ریژه‌ی (۲۵٪) بیست و پینج له‌سه‌دا تیپه‌رپیت له‌ کۆی گشتی دوا مووچه و دهرماله، نه‌وه‌ی له‌کاتی خزمه‌تدا وهریده‌گریت، ده‌خریته‌ سه‌ر مووچه‌ی خانه‌نشینی، تاوه‌کو حاله‌ته‌کانیان ده‌گونجیند‌رین له‌ گه‌ل مه‌رجه‌کانی هاتوو له‌ خالی (۱)‌ی ئەم بر‌گه‌یه.

۳. حوکمه‌کانی خالی (۲)‌ی ئەم بر‌گه‌یه، ئە‌و که‌سانه‌ ناگریته‌وه که دوا‌ی به‌ر کاربوونی ئەم یاسایه‌ وه‌ک راسپێ‌ردراو به‌ خزمه‌تی گشتی راده‌سپێ‌ردین.

چوارم: ئە‌ندام په‌رله‌مان به‌ ئاره‌زوومه‌ندانه‌ مافی ده‌سته‌ب‌رداربوونی له‌ ماف و شایسته‌ خانه‌نشینییه‌کانی وه‌ک راسپێ‌ردراو هه‌یه، به‌ مه‌رجیک له‌ ماوه‌یه‌ک که له (۳۰) سی رۆژ تیپه‌رنه‌کات له‌ ریکه‌وتی به‌ر کاربوونی ئەم یاسایه، داوا‌کاری پێ‌شکه‌ش به‌ دیوانی په‌رله‌مانی کوردستان - عێراق بکات به‌ مه‌به‌ستی وه‌رگرتنی ریکاری یاسایی پێ‌ویست.

پینجه‌م: هه‌ژمار کردنی ماوه‌ی خزمه‌تی خولی په‌رله‌مانی، بۆ هه‌موو مه‌به‌سته‌کانی سه‌رمووچه و به‌رز کردنه‌وه‌ی پله و خانه‌نشینی بۆ ئە‌و په‌رله‌مانتاران‌ه‌ی به‌ ئاره‌زوومه‌ندان‌ه‌ ده‌گه‌رپنه‌وه‌ بۆ سه‌ر وه‌زیفه‌کانیان.

شه‌شه‌م: حوکمه‌کانی ئەم مادده‌یه‌ هه‌موو ئە‌و که‌سانه‌ش ده‌گریته‌وه که له‌ بر‌گه‌ی (یه‌که‌م)‌ی ئەم مادده‌یه‌ ناماژه‌یان پیدراوه، و له‌ پێ‌ش به‌ر کاربوونی ئەم یاسایه‌ خانه‌نشین بوون، و پێ‌ویسته‌ خۆیان بگونجین له‌ گه‌ل حوکمه‌کانی ئەم یاسایه، بۆ ئە‌وانه‌ش که خزمه‌تی خانه‌نشینیان نه‌گه‌یشته‌تۆته (۱۵) پانزه‌ سال، ئە‌وا تاوه‌کو (۳) سی سال‌ ده‌خریته‌ سه‌ر خزمه‌ته‌کیان هاوشیوه‌ی پله و وه‌زیفه‌ گشتییه‌کان، بۆ ئە‌وه‌ی بگه‌نه‌ ته‌مه‌نی خانه‌نشینی ئیجباری به‌مه‌رجیک بری خانه‌نشینی ئە‌و ماوه‌یه‌ بدات.

هه‌هه‌م: ئە‌وانه‌ی له‌ بر‌گه‌ی (یه‌که‌م)‌ی ئەم مادده‌یه‌ ناماژه‌یان پیدراوه و پێ‌شتر فه‌رمانبه‌ری حکومه‌ت بوون، که به‌ ئاره‌زوومه‌ندان‌ه‌ بۆ سه‌ر وه‌زیفه‌کانیان ده‌گه‌رپنه‌وه، ده‌ست له‌ کارکێشانه‌وه‌یان هه‌لده‌وه‌شیتنه‌وه و راژه‌کیان بۆ هه‌ژمار ده‌ک‌ریت، بۆ مه‌به‌ستی سه‌رمووچه و پله به‌رز کردنه‌وه و

خانه‌نشینی، و لایه‌نی په‌یوه‌ندی‌دار پابه‌ند ده‌بیت به‌داین‌کردنی پله‌ی وه‌زیفی پیوست و ترخان‌کراوی دارایی پیوست بۆیان، و سه‌رپشک ده‌بن له‌ وه‌رگرتنی مووچه‌ی خانه‌نشینی یان مووچه‌ی ئەو وه‌زیفه‌یه‌ی که بۆی ده‌گرپته‌وه.

هه‌شته‌م: جگه‌ له‌ راسپێردراوان به‌ خزمه‌تی گشتی هه‌موو ئەوانه‌ی له‌ بر‌گه‌ی (یه‌که‌م) ی ئەم مادده‌یه‌ ناویان هاتوو ه‌شایسته‌ی مووچه‌ی خانه‌نشینی ده‌بن، به‌هه‌مان پێوه‌ر و مه‌رجه‌کانی هاتوو له‌ بر‌گه‌ی (دووه‌م و سێهه‌م) ی هاتوو له‌م مادده‌یه‌، به‌رپێوه‌یه‌ک نابیت له‌ (٦٠٪) شه‌ست له‌سه‌دا تپه‌رپکات له‌ کۆی گشتی دوا مووچه‌ و ده‌رماله‌ که له‌ کاتی خزمه‌تدا وه‌ریده‌گریت.

نۆهه‌م: مووچه‌ی خانه‌نشینی سه‌رجه‌م دادوه‌ر و داواکاری گشتی، نابیت له‌ رپێوه‌ی (٧٠٪) هه‌فتا له‌سه‌دا تپه‌رپکات له‌ کۆی گشتی دوا مووچه‌ و ده‌رماله‌، که له‌ کاتی خزمه‌تدا به‌پێی یاسا به‌رکاره‌کان وه‌ریده‌گریت.

مادده‌ی (٨):

گواسته‌وه‌ی گشت ئەو به‌رپێوه‌به‌رایه‌تی گشتی و ئەو به‌رپێوه‌به‌رایه‌تی و فه‌رمانگه‌ و هه‌ر یه‌که‌یه‌کی دیکه‌ی کارگێری و دارایی که مووچه‌ی خانه‌نشینیان لی‌ خه‌رج ده‌کریت (شارستانی، سه‌ربازی، هێزه‌کانی ئاسایشی ناوخۆ، یه‌که‌ رپکته‌خراوه‌کانی هێزه‌کانی پێشمه‌رگه‌)، وه‌ گواسته‌وه‌ی گشت میلاک و مولک و مالتی گواسته‌وه‌ی ئەو به‌رپێوه‌به‌رایه‌تی و یه‌که‌ کارگێریانه‌ و دۆسیه‌ و به‌رایه‌یه‌کانی ئەو که‌سانه‌ی ئاماژه‌یان پیکراوه‌ بۆسه‌ر به‌رپێوه‌به‌رایه‌تی گشتی خانه‌نشینی (وه‌زاره‌تی دارایی و ئابووری) حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان - عێراق، هه‌یکه‌له‌بنه‌ندیه‌کی تازه‌ بۆ ئەو به‌رپێوه‌به‌رایه‌تییه‌ گشتیه‌ ناماده‌ ده‌کری و له‌لایه‌ن ئەنجومه‌نی وه‌زیرانه‌وه‌ په‌سه‌ند ده‌کریت.

مادده‌ی (٩):

هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی خانه‌نشینی به‌ پله‌ی (وه‌زیر و بریکاری وه‌زاره‌ت و راپۆژکار و به‌رپێوه‌به‌ری گشتی) و هه‌ر پله‌یه‌کی تری تایه‌ت بۆ ئەو پێشمه‌رگانه‌ی که له‌ رپێزی بزوتنه‌وه‌ی رزگاربخوازی کوردستان بوون پێش رپکته‌وتی ١٩٩١/٣/٥، وه‌ک رپزلیتانیک مووچه‌ی خانه‌نشینیان به‌و پلانه‌ پێدراوه‌، له‌بری ئەوه‌ پیوسته‌ له‌دوای دلتیابوون له‌ هه‌بوونی مه‌رج و پێداویستییه‌کان و وردبینیکردن و پاککردنه‌وه‌ی لیستی ناوی ئەو پێشمه‌رگانه‌ له‌ناو که‌سانی ناشایسته‌، ئیمتیازیکی دارایی شایسته‌یان بۆ دابین بکریت له‌به‌ر رۆشنایی یاسای ژماره‌ (٣٣) ی سالی ٢٠٠٧ یاسای (رپزلیتانی پێشمه‌رگه‌ (زپه‌ه‌فانی) هه‌ریمی کوردستان - عێراق)، یان یاسای ژماره‌ (٣٤) سالی ٢٠٠٧ یاسای (خانه‌نشینی که‌مه‌ندامانی پێشمه‌رگه‌ (زپه‌ه‌فانی) هه‌ریمی کوردستان - عێراق)، یان یاسای ژماره‌ (٣٦) سالی ٢٠٠٧ یاسای (راژه‌ و خانه‌نشینی پێشمه‌رگه‌ (زپه‌ه‌فانی) هه‌ریمی کوردستان - عێراق)، به‌پێی تایه‌ته‌ندی.

مادده‌ی (١٠):

هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی مووچه‌ی خانه‌نشینی سه‌رجه‌م ئەو که‌سانه‌ی که به‌شپوه‌یه‌کی نایاسایی خانه‌نشینکراون و راستکردنه‌وه‌ی مووچه‌ی خانه‌نشینی سه‌رجه‌م ئەو که‌سانه‌ی که به‌ پله‌ی به‌رزتر له‌ پله‌ی شایسته‌ی خۆیان خانه‌نشین کراون، یان له‌سه‌ر بنه‌مای ئەژمارکردنی نایاسایی سالانی خزمه‌تی وه‌زیفی خانه‌نشین کراون، و راستکردنه‌وه‌ی مووچه‌ی خانه‌نشینیان بۆ ئەو مووچه‌یه‌ی به‌پێی یاسا کارپیکراوه‌کان شایسته‌ی ده‌بن وه‌ک له‌م یاسایه‌دا ئاماژه‌ی پیکراوه‌.

بەشی هەشتەم حوکەمەکانی کۆتایی

ماددەى (١١):

یەكەم: دەبیّت دەسەلاتی جیبەجێکردن و لایەنە پەیوەندیدارەكان، حوكمه كانی ئەم یاسایە جیبەجی بکەن. دووهم: دیوانی چاودێری دارایی هەریمی کوردستان پابەندە بە پشکین و وردبینیکردن و بەدواداچوونی جیبەجێکردنی ئەحکامەکانی ئەم یاسایە و یاسا پەیوەندیدارەکانی تر و ئامادەکردنی راپۆرت لەبەر رۆشنایی یاسای دیوانی چاودێری دارایی هەریمی کوردستان - عێراق ژمارە (٢) ی سالی ٢٠٠٨.

سێهەم: دەستەى دەسپاکی و داواکاری گشتی لە هەریمی کوردستان - عێراق بەپێی تاییبەتمەندی پابەندن بە وەرگرانی رێکاری یاسایی پێویست بەرامبەر هەر کارمەند و بەرپرسیك که بەرەست و ئاستەنگ بۆ جیبەجێکردنی حوكمه كانی ئەم یاسایە دروست دەکەن.

ماددەى (١٢):

یەكەم: دامەزراندن لە وەزیفەکانی (بەرپۆهەبەری گشتی و راپۆزکار و سەرۆتر)، لە دامەزراره دەستووربێهەکانی هەریمی کوردستان - عێراق رادەگیریت، مەگەر تەنها لەو کاتەى پلەى چۆل هەبیّت.

دووهم: خانەنشینکردنی فەرمانبەر بە پلەى (بەرپۆهەبەری گشتی و سەرۆتر)، که پێکھاتەى ئیداری لە ناستی (بەرپۆهەبەرایەتی گشتی و سەرۆتر) بەرپۆهە نابات بەپێی حوكمه كانی برگەى (هەشتەم) لە ماددەى (٧) ی ئەم یاسایە دەبیّت، یان دەگوازیتەوه بۆ شوینیکی تر لە کاتی هەبوونی شوینی وەزیفی بەتال، که لەگەڵ ناویشانی وەزیفی شایستەى خۆی دەگونجیت.

سێهەم: حوكمه كانی برگەى (دووهم) ی ئەم ماددەیه سەرۆکی یەكە ئیدارەکانیش (پاریزگار، قایمقام، بەرپۆهەبەری ناحییه) دەگیریتەوه، که هیچ یەكەیهکی ئیداری بەرپۆهە نایەن.

چوارەم: مەرجەکانی دامەزراندن بە پلەى (بەرپۆهەبەری گشتی و بەرەوژوور) جگە لە مەرجەکانی فەرمانبەرایەتی وەزیفەى گشتی بە پەیرهویك دەستیشان دەکریت که لەلایەن ئەنجومەنى وەزیرانەوه دەردەچیت، که تیايدا رەچاوی بروانامه و پسپۆری و سالانی خزمەت و شارەزایی و لیھاتوویی بکریّت.

ماددهى (۱۳):

یەكەم:

۱- وەزارەتى دارايى و ئابوورى لە چوارچىۋەى رېكخستتەۋەى بوارى بانكى لە ھەرېم و بە ئەلىكترونكردنى خزمەتگوزارىيە بانكىيەكان، ئەژمىرىكى تايەت دەكاتەۋە بۆ ھەر موۋجەخۆر و سوودمەندىك لە بودجەى گشتى لەپىناۋ زامنکردن (پاراستن)ى گشت شايستە داراييەكانيان بە شايستە داراييە خەرجنەكراۋەكانىشەۋە.

۲- چۆنەتى كوردنەۋەى ئەو ئەژمىرە و سوودوەرگرتنى موۋجەخۆر و سوومەند لە ئەژمىرەكە بە رېئىمىيەكى دارايى رېككەخرىت كە لەلایەن وەزارەتى (دارايى و ئابوورى)یەۋە دەردەچىت لەبەر رۆشناى بېرگەى (یەكەم/۱)ى ئەم ماددەيە.

دوۋەم: لەبەر رۆشناى ئەو بېرە پارەيە كە بە فىعلى لە خەرجىيەكان دەگەرپىتەۋە لە دەرنەنجامى جىيەجىكردنى ئەم ياسايە، دەبىت ئەنجومەنى وەزيران ئەولەۋىيەت بدات بە پىداچوونەۋە بەكەمترىن موۋجەى خانەنشىنى لە ھەرېم بە ئاراستەى زيادكردن و بەرەچاۋكردنى بژيوى و گوزەرانى ئەو كەسانەى كە كەمترىن موۋجەى خانەنشىنى وەردەگرن.

سىيەم: پىۋىستە لەسەر وەزارەتى (دارايى و ئابوورى)ى حكومەتى ھەرېمى كوردستان - عىراق، رېكارى ياسايى پىۋىست بۆ وەرگرتنەۋەى قەرزە بازىرگانىيەكان بگىرپىتەبەر، و پىداچوونەۋە بەو مولك و مالانە بكىرئ وەك گەرەنتى (زامنکردن) بۆ دانەۋەى ئەم قەرزانە دانراۋە.

ماددهى (۱۴):

یەكەم: جىيەجىكردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە ئاسەۋارى دارايى و دادوهرى لىناكەۋىتەۋە بۆ حالەتەكانى پىش كەۋتەبوارى جىيەجىكردنى ياساكە لەسەر ئەو كەسانەى كە دەيانگىرپىتەۋە.

دوۋەم: ئەوانەى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگىرپىتەۋە مافى ئەۋەيان ھەيە بەپىي حوكمەكانى ياساى بەركار تانەى ياسايى بدەن.

ماددهى (۱۵):

نابىت ھىچ كەسىك خانەنشىن بكىرپت يان ھەر ئىمتىيازاتىكى دىكەى دارايى لەژېر ھىچ پاساۋ و ناۋىشانىكدا پىي بدىت ئەگەر پىشتر بەشايستەبوونى ياسايى لە تۆمارەكانى داتابەيسى سىستەمى بايۆمەترى پەپرەۋكراۋ لەلایەن حكومەتى ھەرېمى كوردستان تۆمار نەكرايىت و بەرايى نەبىت، و موۋجەى خانەنشىنى بۆ مىراتگرى ياسايى (المستحق) خەرج ناكىرپت تاۋەكو تۆمار نەكىرپت لە داتابەيسى سىستەمى بايۆمەترى.

ماددهی (١٦):

یه کهم: حوکمه کانی ئەم یاسایه هه موو حالته کانی بێش بهر کاربوونی ئەم یاسایهش ده گریتهوه و پێویسته خۆیان بگونجین له گهڵ ئەم یاسایه.

دووهم: کار به هیچ دهقیکی یاسایی یان برپاریکی ناکۆک له گهڵ حوکمه کانی ئەم یاسایه دا ناکریت.

سییهم: یاسای خانه نشینی خاوهن وهزیره بالا کانی ههریمی کوردستان - عیراق ژماره (٣٦) ی سالی ٢٠٠٤ هه لده وه شیتته وه.

ماددهی (١٧):

پێویسته له سههر ئەنجومهنی وهزیران پهیرهو دهربکات بۆ ئاسانکاری جیه جیکردنی حوکمه کانی ئەم یاسایه له ماوه یه که له (٦٠) شهست رۆژ تێپه نه کات له رۆژی دهرچواندنی ئەم یاسایه.

ماددهی (١٨):

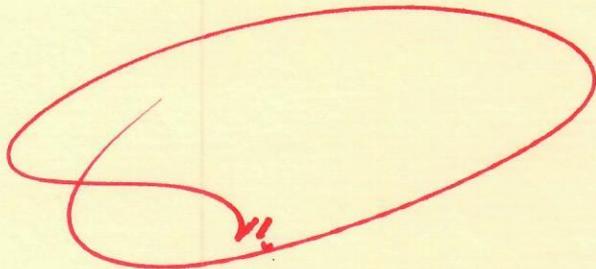
پێویسته ئەنجومهنی وهزیران و لایه نه په یوه ندیداره کان حوکمه کانی ئەم یاسایه جیه جی بکه ن.

ماددهی (١٩):

ئهم یاسایه له رۆژنامه ی فهرمی (وهقایی کوردستان) بلاوده کریته وه، و له دوا ی تێپه ربوونی (٩٠) نه وه د رۆژ له ریکه وتی دهرچوونی پهیرهوی هاتوو له مادده ی (١٧) ی ئەم یاسایه ده که ویتته بواری جیه جیکردنه وه.

هۆیه کانی دهرچواندن

له پێناو ریکخستن هوی بواری وهزیره ی گشتی و خانه نشینی له سههرجه م بواره کانی (شارستانی و پێشمه رگایه تی و هیزه کانی ئاسایشی ناوخۆ)، و ههروه ها ته رخانکراوه کانی چاودیری کۆمه لایه تی، و بهرپاکردنی دادپهروه ری و یه کسانی له خه رجکردنی مووچه و دهرماله و به خشین و ئیمتیازاته داراییه گشتیه کان، و ریکرتن له سوود وهرگرتنی نارها و نایاسایی له ته رخانکراوه کانی بودجه ی گشتی، ئەم یاسایه دهرچویندرا.

د. ریواز فایق حسین

سه روکی په رله مانی کوردستان - عیراق